

جمهوری اسلامی ایران

مدیریت حوزه علمیه استان قم

رساله علمی سطح ۳

عنوان رساله

«راهکارهای انتقال ارزش‌های دینی به کودکان دبستانی (۷-۱۲)»

راهنما: استاد دکتر سید محمد صادق موسوی نسب

مشاور: استاد دکتر سید محمد رضا موسوی نسب

محقق: سید حسین فتوحی

چکیده

پژوهش حاضر از راهکارهای انتقال ارزش‌های دینی به کودکان دبستانی بحث می‌کند. و هدف از آن تعریف و تبیین روش‌ها، فنون، و شیوه‌هایی است که کودکان را برای یادگیری و انجام تکالیف دینی آماده می‌سازد. پژوهش مورد نظر بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای و به روش توصیفی - تحلیلی صورت پذیرفته است. و با استفاده از منابع اسلامی و روان‌شناختی و تربیتی در صدد پاسخ‌گویی به پرسش‌های ذیل می‌باشد: ۱- راهکارهای شناختی انتقال ارزش‌های دینی به کودکان دبستانی کدامند؟ ۲- راهکارهای عاطفی انتقال ارزش‌های دینی به کودکان دبستانی کدامند؟ ۳- راهکارهای رفتاری انتقال ارزش‌های دینی به کودکان دبستانی کدامند؟ در پاسخ به سؤال نخست روش‌های آموزش به صورت مستقیم، غیر مستقیم، پرسش و پاسخ و تذکر مطرح گردید. در بررسی راهکارهای عاطفی به تمثیل، داستان و قصه اشاره شد و در پاسخ به پرسش سوم روش‌های تمرین و تکرار و تشویق و ترغیب مطرح گردید.

واژگان کلیدی

تربیت دینی، ارزش‌های دینی، انتقال ارزش‌ها، راهکارهای تربیت دینی، کودکان دبستانی.

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات

۱. بیان مسأله..... ۲
۲. ضرورت تحقیق..... ۲
۳. اهداف تحقیق..... ۳
۴. سوالات تحقیق..... ۴
  - ۴-۱. سؤال اصلی..... ۴
  - ۴-۲. سؤال فرعی..... ۴
۵. روش تحقیق..... ۴
۶. واژگان کلیدی..... ۴
  - ۶-۱. تربیت دینی..... ۴
  - ۶-۲. ارزش‌های دینی..... ۵
  - ۶-۳. انتقال ارزش‌ها..... ۶
  - ۶-۴. راهکارهای تربیت دینی..... ۶
  - ۶-۵. کودکان دبستانی..... ۷

فصل دوم

مبانی تربیت ارزش‌ها

۹. گفتار اول: نقش آموزش در رسیدن به هدف نهایی تربیت..... ۹
- ۱- جایگاه آموزش و پرورش در انتقال ارزش‌ها..... ۹

۹	۲- نقش آموزش در درونی کردن ارزش
۱۰	۳- نظام تربیتی دینی
۱۱	۴- اهداف نهایی تعلیم و تربیت
۱۴	گفتار دوم: آموزش و انتقال ارزش‌ها
۱۴	دیدگاه‌های مختلف درباره انتقال ارزش‌ها
۱۴	۱. رویکرد آموزشی
۱۵	۲. رویکرد زمینه سازی
۱۵	۳. رویکرد الگوسازی
۱۵	۴. رویکرد گرایش سازی
۱۶	۵. رویکرد فرد محوری
۱۷	۶. رویکرد ترکیبی
۱۸	۷. رویکرد تبیینی
۲۰	گفتار سوم: تربیت دینی
۲۰	۱. تعریف تربیت دینی
۲۰	۲. مبانی تربیت دینی
۲۲	۳. اصول تربیت دینی
۲۳	۴. اهداف تربیت دینی

فصل سوم

ویژگی‌های دبستان و ویژگی‌های دانش آموزان ابتدایی

۲۶	گفتار اول: شناخت ویژگی و نیازهای اساسی کودکان دبستانی
۲۶	۱- اهمیت و ضرورت شناخت مراحل رشد
۲۷	۲. مراحل رشد و تحول کودک از دیدگاه اندیشمندان تعلیم و تربیت
۲۸	۳. مراحل رشد و تحول از دیدگاه اسلام
۲۹	۴. بررسی سه دوره هفت ساله از منظر روایات

۵. بررسی دوره‌ی دوم (کودکان دبستانی)..... ۳۱
- ۱- ۵. ویژگی‌ها و نیازهای اساسی کودکان دبستانی..... ۳۱
- ۲- ۵. ظهور و پرورش حس مذهبی در کودکان..... ۳۶
- ۳- ۵. درک کودکان از مفاهیم دینی..... ۳۷
- ۱- ۳- ۵. مفهوم خدا..... ۳۷
- ۲- ۳- ۵. مفهوم نبوت..... ۳۸
- ۳- ۳- ۵. مفهوم معاد..... ۴۰
- ۴- ۳- ۵. مفهوم عدل الهی..... ۴۲
- گفتار دوم: جایگاه مدرسه در انتقال ارزش‌های دینی..... ۴۳
۱. تعریف مدرسه..... ۴۳
۲. اهمیت دوره ابتدایی..... ۴۳
۳. وظایف مدرسه در زمینه رشد دانش آموزان..... ۴۵
- ۱- ۳. آگاهی از رشد و تحولات غریزی..... ۴۵
- ۲- ۳. آشنایی با آداب معاشرت اجتماعی..... ۴۵
- ۳- ۳. یادگیری نقش..... ۴۶
- ۴- ۳. آموزش با توجه به رشد کودک..... ۴۶
- ۵- ۳. بهره‌گیری از روش‌های آموزش مناسب..... ۴۶
- ۶- ۳. احترام به قوانین اخلاقی..... ۴۶
۴. اهداف دوره ابتدایی..... ۴۷
- ۱- ۴. اهداف دوره ابتدایی..... ۴۷
- ۵- مدرسه و تربیت دینی..... ۴۸
- گفتار سوم: صفات و وظایف اساسی مربی در انتقال ارزش‌ها..... ۵۰
- الف) صفات مربی..... ۵۰
۱. علم و آگاهی..... ۵۰

۵۰	..... ۲. مهربانی
۵۱	..... ۳. مودت
۵۱	..... ۴. حکمت (حکیم)
۵۲	..... ۵. بردباری (حلیم)
۵۲	..... ۶. دقت (لطیف)
۵۳	..... ۷. نوآوری (خلاق)
۵۳	..... ۸. عزت و اقتدار
۵۴	..... ۹. پسندیده بودن (حمید)
۵۴	..... ۱۰. توبه پذیری (تواب، قابل التوب)
۵۵	..... ب) وظایف اساسی مربی
۵۵	..... ۱. نشانه شناسی دینی
۵۵	..... ۲. تأکید بر رفتارهای دینی
۵۶	..... ۳. برانگیختن احساس و عواطف دینی
۵۶	..... ۴. هوشیاری درباره برداشت‌های خام
۵۷	..... ۵. تقویت تصویر محبت آمیز از دین

فصل چهارم

راهکارهای انتقال ارزش‌های دینی

۶۰	..... گفتار اول: ایجاد شناخت دینی
۶۱	..... آموزش
۶۱	..... ۱. روش‌های آموزش
۶۱	..... ۱-۱. آموزش مستقیم
۶۲	..... ۱-۲. آموزش به صورت غیر مستقیم
۶۴	..... ۱-۳. آموزش به روش عملی و عینی (تربیت عملی)
۶۶	..... * نقش حواس ظاهری در یادگیری

- ۶۷ ..... ۴-۱. آموزش به صورت روش پرسش و پاسخ
- ۶۸ ..... ۴-۱. اهمیت و جایگاه سؤال در منابع اسلامی
- ۶۹ ..... ۵-۱. آموزش به صورت روش تذکر و یادآوری نعمت‌های الهی
- ۶۹ ..... اهمیت و جایگاه تذکر در قرآن
- ۷۱ ..... گفتار دوم: ایجاد عواطف دینی
- ۷۱ ..... ۱. روش استفاده از تمثیل
- ۷۱ ..... ۱-۱. تعریف مثل
- ۷۲ ..... ۲-۱. نقش تمثیل در آموزش
- ۷۳ ..... ۳-۱. استفاده از مثل در قرآن و روایات اسلامی
- ۷۴ ..... ۲. روش قصه گویی
- ۷۴ ..... ۱-۲. تعریف قصه
- ۷۵ ..... ۲-۲. اهمیت قصه در آموزش دینی کودک
- ۷۵ ..... ۳-۲. آموزش معارف دینی در قصه‌های قرآنی
- ۷۷ ..... گفتار سوم: ایجاد رفتار دینی
- ۷۷ ..... ۱. تمرین و تکرار و مداومت در آموزش مسائل دینی
- ۸۱ ..... ۱-۱. ایجاد عادت از طریق تمرین و تکرار
- ۸۴ ..... ۲-۱. تکرار در قرآن و نقش آموزشی آن
- ۸۶ ..... ۳-۱. نقش آموزش تکرار از منظر اندیشمندان اسلامی
- ۸۷ ..... ۲. تشویق و ترغیب
- ۸۸ ..... ۱-۲. اهمیت و جایگاه تشویق در سیره معصومین (ع)
- ۸۹ ..... ۲-۲. تشویق کودک در نگاه اندیشمندان اسلامی
- ۹۰ ..... ۳-۲. انواع تشویق
- ۹۰ ..... ۴-۲. ارتباط کودکان با اماکن و برنامه‌های مذهبی
- ۹۲ ..... ۵-۲. نکات آموزشی

۳. روش الگویی ۹۳
- ۱-۳. نقش و تأثیر الگو ۹۶
- ۲-۳. نقش الگویی معلم در آموزش دینی کودکان ۹۷
- ۳-۳. الگو سازی در سیره آموزش معصومین (ع) ۹۹

فصل پنجم

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

- الف) خلاصه ۱۰۲
- ب) نتایج پژوهش ۱۰۳
- ج: محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق ۱۰۴
- د: پیشنهادها ۱۰۵
- فهرست منابع و مآخذ ۱۰۶
- الف- کتب ۱۰۶
- ب- مقالات ۱۱۲